

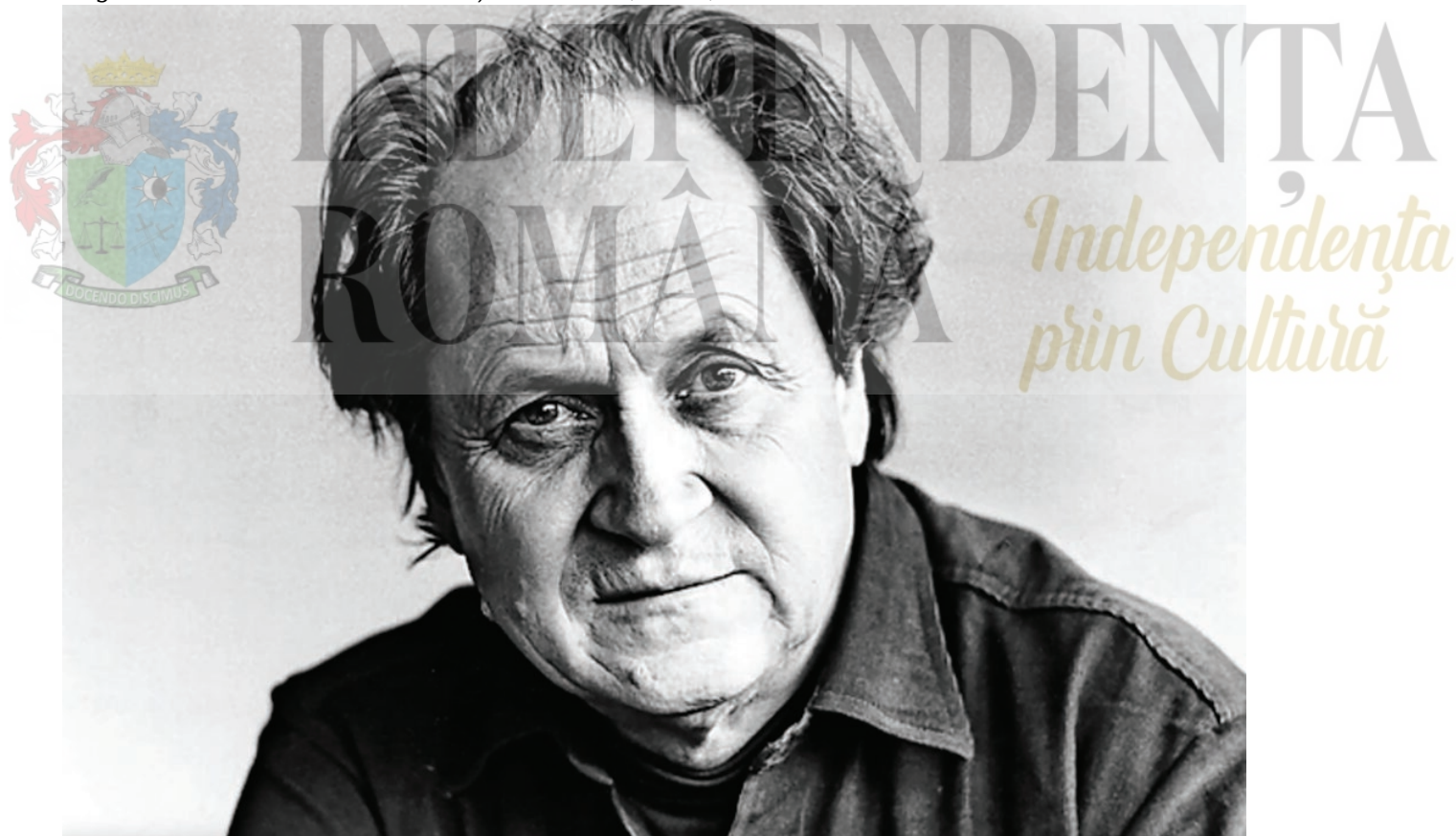
Pseudonimul lui Stelian Diaconescu

24 mai 1923 satul Rușavăț, com. Viperești, jud. Buzău - 21 iulie 1986 Lausanne, Elveția

Cititorul obișnuit nu l-a prea cunoscut pe scriitorul Ion Caraion, poet, eseist, traducător, jurnalist, deși despre opera acestuia au scris foarte mulți critici literari contemporani cu el sau după dispariția lui, punându-i în valoare capacitatea creatoare și multitudinea volumelor de versuri, în special. Socialul a fost mereu prezent, fie denotat în text (amintirea războiului), fie conotat în subtext (sechelele detenției, apăsarea vieții curente în libertate etc.), scrie Cornel Robu, în Dicționarul Scriitorilor Români, 1995, coordonat de Mircea Zăciu..., despre versurile lui Ion Caraion: „focarul tensiunilor și obsesiilor torturante se va deplasa în poezia mai nouă (a acestuia), tot mai net înspre existențial, proiectând condiția omului în totalitarism asupra omului în eternitate: <<Eu am ajuns până în ținutul de unde/ nu se mai crede și nu se mai speră>> (Gol).

Poet al stării de criză, el își găsește o orgolioasă vocație în asumarea fără rezerve și fără iluzii a acestei condiții, poetice, dar și umane: singurătatea, dezolarea, neliniștea, spaima, dezgustul și revolta unei fibre umane ultragiutate, vexate până la exasperare (...) dar care - într-o fanatică ripostă - încearcă, prin poezie, o himerică revanșă de unul singur asupra întregului univers.

„Nemuțumitdeminecade-orâmbă/ găsită-n buzunar și-n demâncare,/ mă răstignesc cu tocu-n trotuare/
și-ascult copacii care se dărâmbă./ Abisuri, neimiri: n-aș mai vrea alt gând,/ decât să pot să am atâta
flegmă// să-nec în valuri lumea/ și să cânt”. (Decât)

Stelian Diaconescu, cel care-și va lua mai târziu pseudonimul Ion Caraion, s-a născut la Începutul verii, la 24 mai 1923, în satul Rușavăț, comuna Viperești, județul Buzău. A urmat clasele primare, între 1930 și 1934, la Râmnicu Sărat. În continuare, între 1934 și 1942, a frecventat cursurile Liceului Bogdan Petriceicu Hasdeu din Buzău, unde a editat cu mijloace proprii, împreună cu Alexandru Lungu, revista de poezie Zarathustra (1940 - 1941). Avea poezia în sânge.

A absolvit în 1948 Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București. A debutat în 1939 cu

versuri și recenzii , în Universul literar și Curentul literar, iar editorial a publicat volumul Panopticum, în 1943. Următoarele cărți de versuri au fost: Omul profilat pe cer (1945) și Cântece negre (1946). S-a manifestat ca un antifascist convins în perioada războiului. Era redactor la ziarele Timpul și Ecoul. În 1944 a luat parte la fondarea și apariția legală a ziarului Scânteia, fiind, în același timp, secretar de redacție al ziarului Scânteia tineretului, de unde demisionează numai după câteva luni.

Îl vom găsi drept colaborator al lui George Călinescu în redacția revistei Lumea (1945). Împreună cu Virgil Ierunca va iniția revista Agora (1947), va îngriji Caietele de poezie ale Revistei Fundațiilor Regale (1946 - 1947). În aceeași perioadă, a fost consilier de presă în Ministerul Artelor și Cultelor (1944 - 1946). Va fi redactor la editura Cartea Românească (1948). Ion Caraion a avut o viață zbuciumată. A fost arestat și condamnat din motive politice între 1950 și 1955; și între 1958 și 1964. În 1958 a fost condamnat la moarte. A executat unsprezece ani la Canal, în închisorile de la Jilava, Gherla și Aiud, în minele de plumb de la Cavnic și Baia Sprie etc.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

MARIANA SIPOȘ

Dacă veți înțelege,
dacă măcar acum
veți înțelege

Reconstituirea
adevărului în „cazul
Ion Caraion”

INDEPENDENȚA
ROMÂNIA

*Independența
prin Cultură*

E I K O N

A fost eliberat în 1964 și revine în viața literară după aproape două decenii de absență. În 1966 îi apare volumul de versuri intitulat Eseu. În 1969, editează culegerea retrospectivă Necunoscutul ferestrelor, distinsă cu Premiul Mihai Eminescu al Academiei. Mai primise în 1945 Premiul Editurii Forum pentru volumul Omul profilat pe cer și Premiul Uniunii Scriitorilor pentru traducerea volumului Antologia orașelului Spoon River de Edgar Lee Masters, în 1968. În anii `70, publică numeroase volume de versuri care-l propulsează în prim-planul literaturii noastre de poezie: Cârțița și aproapele (1970), Deasupra deasuprelor (1970), Cimitirul din stele (1971), Selene și Pan (1971), Munții de os (1972), Frunzele în Galaad (1973), Poeme (1974), Lacrimi perpendiculare (1978), Interogarea magilor (1978) și multe altele.

Deosebită este eseistica acestui scriitor prolific. A grupat-o în volumul Duelul cu crinii (1972), Enigmatica noblețe (1974), Pălărierul silabelor (1976), Bacovia. Sfârșitul continuu (1977), Jurnal (I, 1980). Ion Caraion muncea încontinuu: realiza antologii de poezie română (1972), franceză (I - III, 1974 - 1976), canadiană (1978) și americană (1979). În afară de aceste traduceri antologate, Caraion a mai semnat traduceri însoțite de prefete, din opera lui Marcel Ayme, Honore de Balzac, Marietta Șahighian, Al. Dumas, Sherwood Anderson, Antoine de Saint-Exupery, Ryunosuke Akutagawa, Anna Ahmatova, Ezra Pound, Raymond Queneau și alții. A mai semnat prefete la volume de Gheorg Scherg, Mihail Crama, Tudor Arghezi.

Era redactor la revista România literară, când, în vara anului 1981, în urma unor „amenințări și atacuri șovine, înseriate pe luni de zile”, este silit să părăsească țara „luând la 58 de ani, drumul pribegiei, cu soția, copilul meu și două valize”. S-a stabilit în Elveția, la Lausanne, unde va edita revistele 2 plus 2 (1983), Don Quichotte și Correspondances, cuprinzând poeme și eseuri în șase limbi, manieră similară revistei Agora. Colaborează, în același timp, la Radio Londra și la revista Limite (Paris), Dialog (Dietzenbach), Săptămâna muncheneză, Contrapunct (Munchen), Curentul (Munchen), Jalons (Chambourg-sur-Indre), Cuvântul românesc (Suedia), Uomini e libri (Milano), Isvoare (Israel), Revista mea (Israel), Gazette de Geneve, Tribune de Geneve, American Romanian Academy Journal (SUA), Tribune-dimanche (Elveția), Ecriture (Elveția), Le Figaro (Paris), PEN Internaționale (Paris), Le journal de poètes (Belgia), Neue Europe (Luxemburg), Gradive (New-York), Reperes (Paris), L`Echo sentimentale (Elveția) etc.

În străinătate, Caraion a scris versuri în limbile română și franceză, eseuri și comentarii literare, pamflete social-politice antitotalitare (Insectele tovarășului Hitler, 1982). Calomniat și injuriat în țară (în revista Săptămâna), poetul era, în aceiași ani `80, comentat și elogiat în străinătate de nume ilustre ale poeziei contemporane, tradus în limbile franceză și engleză, omagiat postum la Sorbona (1988). Toată opera acestui scriitor nefericit dezvăluită, fără a omite ceva, îl pune în valoare ca om, ca un veritabil creator într-o perioadă nepropice omenirii -

războiul - și, la fel de sumbru, comunismul. Această epocă se recunoaște în „cântece negre”, „scrise cu nevroză pe ziduri”. Descifrăm nonconformismul, fronda și sfidarea, protestul și contestarea.

Trăsăturile acestea sunt recunoscute și în creațiile lui Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru și Geo Dumitrescu, apărute în literatură în aceleași condiții și în aceeași perioadă. Trebuie să căutăm cauzele creației lui Ion Caraion și în structura lui temperamentală. Nu s-a lăsat atins de sentimentalism, ci a ripostat dur, sarcastic, îndârjit, necruțându-i pe cei care nu l-au păsuit. Era convins că „nu trebuie făcută frumusețe/ unde nu e” (Ritual), „forțând adevărul până la cinism sau până la imunitate”. Poetul mizează pe purificarea vieții prin virtuțile artei, prin minima putere a metaforei, prin jocul în balans al cuvintelor între abject și sublim: „Femeia cu buze de lemn putred/ aiurând că-alăptează pe Hristos,/ strânge în brațe sacii de la bucătărie/ și-și înțeapă sânii cu ace de os.// Noaptea doarme în baie cu capul pe prag,/ dar bolborosește pe-ntuneric:/ mierai drag... mi-erai drag .../ și din gură îi curge un sânge veneric.// Călătorii veniți des în oraș,/ ca să râdă, îi azvârl câte-o cârpă din coș;/ ea o ia, nu zice nimic, și se-nchină/ la degetul ieșit printr-un vârf de galoș” (Hotel). Caraion își refuză cu obstinație surâsul, echilibrul senin, rămâne într-o perpetuă crispă: „Tristețea mea e mai nemuritoare/ decât bucuria voastră” (Trib VIII). Poetul este conștient de singularitatea sa superioară: „Când voi ajunge poet mare în anul nu știu cât/ va fi o zi plouată pe țâțele-amândouă/ și-n noi o bubă-amară urcată până la gât” (Perspectivă). Are câteva volume de versuri pentru copii, cu disponibilitate pentru inocență și puritate: Marta - fata cu povești în palme (1974), O ureche de dulceață și-o ureche de pelin (1976) și Lucrurile de dimineață (1978).

Ion Caraion poate fi recunoscut și în eseistica sa din volumele: Duelul cu crinii (1972), Enigmatica noblețe (1974), Pălărierul silabelor (1976), Jurnal (I, 1980). Cultura acestui scriitor se dezvăluie și în incursiunile lui în literatura universală, în traduceri proprii ori în comentariile referitoare la poezia confrăților (G. Călinescu, A.E. Baconsky, Ioan Alexandru, Nichita Stănescu, Adrian Păunescu ș.a.) fără prea multe amabilități sau menajamente. Enunțurile sunt abrupte, eliptice pentru a demonstra că autorul respectiv ar mai fi avut ceva de spus. În ceea ce privește prefetele, ne referim la aceea întocmită pentru versurile lui Tudor Arghezi, în 1980, volum care n-a mai apucat să apară, dar care ar fi avut reale virtuți eseistice.

Dacă vorbim de volumul Bacovia. Sfârșitul continuum (1977) apreciem atât conținutul operei celui comentat, dar și caracterul comentariului: „Bacovia - spune Caraion - este o rană care supurează din pricina vibrațiilor continue, o rană care nu suportă nici bandajul, nici soarele, nici verdictul, nici resemnarea. Iar fiindcă nu are de ales, el agonizează, exală gemete, secretă lacrimi, se agită, vine, pleacă, referă, face concesii și le reprimă, pune în acțiune un alambic întortocheat al tapajului steril și al autotrișării.

Pe scurt, își inoculează persecuție. Agonizează. Și nu numai el, dar și lucrurile atinse de mâinile, de gândul, de pupila, de cuvintele sale. Lucrurile sunt, la urma urmelor, el. (...) Drojdiile disperării pe care le-a răscolit acolo acest fiu al bolgiilor care e Bacovia sunt expurgate la suprafață, prizonieratul la scorile inconstientului devine conștient, otrăvurile diseminează și urlă, încleștând mecanismele comprehensibilității, anulându-le funcțiile, lăsând inițiativa unei infernale fierării a vacarmului”.

Întrevedem în acest comentariu despre opera lui Bacovia și despre poetul avut în vedere o introspectivă asupra lui însuși, a lui Ion Caraion. Virulent îl găsim pe acest scriitor în pamfletele social-politice din volumul Insectele tovarășului Hitler (1982) în care se observă atitudinea lui față de totalitarism. El însuși spunea într-o Confesiune din 1982: Caraion este „unul dintre scriitorii care nu mai pot fi dați afară din literatura română nici de vreun partid, nici de vreun dictator, nici de gloanțe, nici de canaliile și otrepele din presa oficială”.

Observăm virulența exprimării lui. Spuneam la începutul evocării că mulți critici literari l-au avut în vedere pe scriitorul Ion Caraion. Vom numi câțiva dintre ei: Al. Piru, I. Negoitescu, Perpessicius, G.

Ion Caraion

Grigurcu, Lucian Raicu, Eugen Simion, Cornel Regman, Alex Ștefănescu, Ov. S. Crohmăniceanu, Marguerite Dorian, Dorin Tudoran, O. Ibrahimof. Ion Caraion a murit la Lausanne, în Elveția, la 63 de ani, în ziua de 21 iulie 1986.

Poate nici nu și-a dorit să treacă în neființă pe pământ românesc, după câte știm că a pățimit. Plecarea în diferite zone ale Terrei s-a petrecut și în alte etape ale dezvoltării culturii noastre cu alți români de mare valoare. Poetul Ion Caraion s-a grăbit să scrie cât mai mult, avea ce să spună, acumulasese cunoaștere într-un timp scurt. Viața îi oferise teme, idei foarte triste... Și totuși, câte ar mai fi avut de transmis viitorului!

Cleopatra Luca

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ *Independența
prin Cultură*